

Ulveslaget.

I øvre Rendalens prestegård stod der i presten Storms tid et høit gjerde av opreist gardstaur rundt hundehuset ved drengestuen. Dette gjerdet kom op, efterat ulven en forrykende uværsnatt innunder jul hadde revet ihjel bandhunden like utenfor drengestudøren og satt til skogs med den.

Ennu i min fars tid stod det gamle hundehus der; men efter gjerdet var der bare merker igjen og far tenkte aldri på å få det op igjen, for det hadde vært nokså fredelig for ulv i bygden i flere år.

I prestegården hadde vi to hunder, Ajaks og Hektor.

Ajaks var en almindelig harehund, sort- og hvitsalet og heller liten enn stor. Den var det viltreste dyr jeg har kjent, alltid oplagt og alltid leken. En sten som blev kastet, eller en fille som blev slengt, var nok til å få den i villeste jubel. I kåte sprett og overgivne glefs fór den gården rundt, og vi smågutter efter.

Med hodet mellem labbene og øinene lysende av skøieraktighet lå den og ventet til vi kom, og da vi så skulde få tak i den, bar det avsted i behendige skvett hit og dit, inn under i staburet, ut under låven, bortover jordene, til vi hesblesende kastet os ende ned og ikke orket mere. Da kom den styrrende, tok tak i bukseben eller trøieermer og veltet sig overgivent mellem oss. Og ikke et glefs og ikke et knurr hvor hårdhendte vi enn var.

Ajaks var en slagsbror på sin hals. Der kom ikke en hund, stor eller liten, gående efter veien uten at Ajaks røk på den. Ofte fikk den bank, men oftere vant den; ti den var så lynsnar i vendingen, så skarpbitt i kjeften, så uopslitelig pågående og så ubendig modig, at den som oftest blev mester tilslutt. Og hvor det riktig knep, kom gjerne Hektor til og knurret, og dermed var saken avgjort.

Hektor var en stor bernhardiner og av det langhårede slaget, gulhvit med brandete flekker. Av oss barn tålte den alt, blev ridd på og kjørt med og fulgte oss som en skygge. Når fremmedfolk kom til gårds, meldte den gjerne fra med et par grove glefs, men tok forøvrig saken med stor ro og lot Ajaks besørge musikken. Mindre hunder bet den aldri, og større hunder fantes der ikke i mange miles omkrets. For Ajaks nærhet den et trofast og tålmodig vennskap, og om nettene lå gjerne Ajaks i det gamle hundehus og Hektor utenfor.

*

Så var det en iskold, stjerneklar vinterkveld i februar 1858. Oppe i Bergslibakken nordenfor prestegården drev vi smågutter på med våre kjelker som vanlig, med toppluen nedover ørene og de spekte grepvotter på hendene. Sneen gnistret under helene når vi gikk opover bakken, og skrek under stålstengene på kjelken når vi satte nedover. Månelysen kastet skarpe eventyrskygger på den blålige sne, og Hektor og Ajaks som stadig fulgte, så fremmede ut i det mystiske skjær. Nede fra vedskålen i prestegården skar lyset fra furuspikstabben rødt og varmt igjennom; huggene som falt, gav den trygghet som folks nærhet alltid gir, men ellers var kniksen av et enkelt lass som kom kjørende, eller smellet av en dør som slos igjen langt borte, det eneste som hørtes i den snetunge vinterstillhet.

Med ett tar min bror mig i armen og stanser.

spekte: frosne

„Hør,“ sier han.

Og fra skogsnaret oppe i grova høres et langt, sultent ul, syngende ut i stillheten. Det svarer fra en haug lenger borte og om en liten stund fjernt og finere fra den annen side av dalen.

Hektor står med høit løftet hode og lytter, Ajaks reiser bust og knurrer.

Vi kjente denne lyd fra før, vi smågutter, for vi hadde ofte hørt den om vinterkveldene; men det gikk grøssent over oss allikevel, — det klang så underlig vilt og farlig i skogensomheten.

„Jeg tror vi går hjem, jeg“, sa min bror og snudde kjelken.

Da ropte det nede fra gården — vi satte oss på kjelken og i vei bar det.

Nede på gården stod far.

„Hører dere ulvene, gutter?“ spurte han.

Vi stanset og lydde igjen, men nu var det blikkstilte.

„Ja, det er det samme. Inn med dere,“ han klappet Hektor på hodet og så på at vi satte op kjelkene, fikk av oss sneen og kom inn.

„De er der nu igjen,“ sa han til mor, idet han satte sig og tok avisen.

„Huff, dette begynner jo å bli rent uhyggelig,“ svarte mor, hun så op og la boken fra sig. „Hørte dere noget, barn?“ la hun til og reiste sig.

Jo, vi hadde nok hørt.

Og så blev det en fortelling uten all ende om Bok-Simen, som hadde møtt en ulv nord i Ellevollsviene, og det bestet var så pågående, at den blev sittende og vise tenner til ham midt i selve allmannveien — og om Nils skomaker, som hadde kappkjørt med to stykker hele Lomnessjøen opover, og om sønn til klokkeren, som så tydelig syntes han hadde sett en i grisehuset en søndag morgen, men da han sprang inn efter far sin, og de kom ut med børsen, var den borte.

„Ja, barn, der ser dere, det er best å være forsiktig,“ sa mor.

Så gikk hun til kjøkkengluggen og bad piken komme inn med kveldsmaten.

Den store moderatørlampe med det milde, gule lys blev flyttet, maten kom på bordet og vi satte oss. Så leste lille Johannes bordbønnen, og der blev stilt i stuen.

Rett som vi sitter, kommer Ola Jonsen, drengen, inn fra vedskålen, kald av været og med sagmugg og sne over de frosne sokker. Han blir stående i den åpne dør.

„Det var kainskje likest å ta inn hundan i natt, før her er nok itte fritt før gråben,“ sier han.

„Har du sett nogen?“ spør far og reiser sig.

„Nei, men jeg hørde en to-tre av døm oppi groven ista,“ svarer Ole Jonsen og tar av sig luen.

„Du får ta Ajaks inn i drengestuen, så kan Hektor ligge i barnekammerset — det er kanskje sikrest,“ sa mor.

„Ja-a!“ jublet vi tre smågutter på en gang, for det å ha Hektor til sovekamerat var da så usigelig trygt og morsomt.

Og mellom oss barn blev der da vi gikk fra bordet, megen ivrig tale om hvad Hektor vilde gjøre om ulven kom og vilde ta oss. For Hektor var den sterkeste hund i hele verden, og han bet nok ihjel både en og to og tre — ja ti, tyve, hundre ulver, mange, mange fler enn der var i hele bygden.

Men gjennom alt vårt mot sang ulvehylene og nattens mystiske stemning med sin uvilkårlige redsel; vi sprang, den ene reddere enn den andre opover trappene da vi skulde legge oss, og da Marit, barnepiken, kom med Hektor, skrek vi til i redsel — vi trodde, det var ulven selv som var kommet i huset. Og tanker på ulv og redsel for skog og skjelven i øde, iskold natt fulgte oss lenge efterat vi var kommet i seng, lurte på oss bak de frosne ruter, tasset på de mørke ganger og døde først hen eftersom kveldsstillheten kom med sprakende varme fra ovnen og

Hektors tunge, sikre pust fremme ved døren, hvor den lå vakt. Da endelig tok den barnetrygge søvn oss med sine halvt utviskede drømme.

Jeg vet ikke hvor lenge jeg kunde ha ligget slik, da jeg med ett farer op i unevnelig angst. Ute, fjernt høres der et underlig vilt mylder av ul og raul, og mot vinduet ser jeg et dyrs store, mørke hode tegne sig med åpent gap.

Jeg setter i et skrik og slår hendene for øinene. Barnepiken, som lå i værelset tett ved, kommer inn opskremt og spør med søvndrukken pust hvad der er på ferde.

„Ser du ikke der da?“ roper jeg og peker.

Men med det samme gir Hektor — for han var det — et knurrende glefs og reiser sig høit med begge labber i vinduskarmen.

Marit kommer bort til vinduet og skurer rimen av for å se ut, men blir stående og stirre som fjtret ut i den iskolde vinternatt. Og ved siden av står jeg barbent og skjelvende. For borte på jordet, nordenfor gården, ser vi et syn jeg sent skal glemme.

Ut over sneen veltet og vred der sig mørke klumper av dyr som sloss, store og små, under skrik og vræl der steg og falt som en fjern foss gjennom natten.

„Ulv!“ hvisket Marit og snudde sig blek, tok mig i armen og drog mig unda. Men Hektor lå med begge de brede labber høit op på døren, trykte på og vilde ut.

Da åpnet mor. Hektor la på sprang ut gjennom gangen og nedover trappene, men blev stanset av gangdøren som var stengt.

„Klæ på barna,“ sa mor. „For dette her er gyselig,“ la hun til, gikk hen til vinduet og stirret ut, men vendte sig hurtig bort for ikke å se mere.

Innen få minnutter var alle i huset påklædd og oppe og blev stående og stirre og lytte nordover jordet til alt var slutt.

For i denne time stod det, det navngjetne slag mellem seks

syv ulver og alle bygdens argeste finnehunder, nordenfra og sønnenfra, som de kom dragende efter lyden og larmen. Langtrukne hyl og skarpe skrik skar gjennom luften, hissige glefs og kvalte raul når strupetak tokes! De sterke, magre rygger av ulvene som stod, og de lynsnare hissige kast av finnehundene som slengtes og veltet sig, spratt op og røk på igjen — det hele gav en spenning, så jeg dirret i hvert lem.

Med ett hører vi et rop og ser en mann komme springende fra drengestuen og op mot svalen. Det var Ola Styggpåjord, drengen.

Far slår vinduet op.

„Gå ikke ut!“ roper han.

„Hain Ajaks er med!“ skriker Ola og blir stående barhodet og halvklædd i iskulden.

„Slip 'n Hektor!“ roper han igjen, legger i vei til vedskålen, får tak i en øks og vil nordover.

„Du går ikke av flekken! Er du blitt splitter gal!“ roper far av all sin makt.

Ola stanser og står rådvill.

Da stiger der gjennom larmen et høit hjelpeløst skrik av et mål, kjent blandt hundre. I førstningen sterkt, jamrende, så mer og mere kvalt og svakt og til slutt bare som et gurglende gaul den redsomme larm.

„Døm riv ihel 'n!“ ropte Marit, hun tok tak i vinduskarmen med begge hender og gråt høit.

„Ta ska' ailer skje,“ hører vi Olas røst gjennom larmen og ser ham legges i vei.

Men i samme øieblikk klinger der et grovt, veldigt gjø nede i gangen, og en stor larm høres.

Hektor hadde kjent Ajaks mål. Den la sig på gangdøren med all sin makt, rev og slet med tenner og labber og vilde ut.

„Så i Guds navn, slipp hunden,“ ropte far — og Marit ned.

Med høit løftet hode setter det store dyr i tunge sprang

nordover, forbi Ola Styggpåjord som springer andpusten med øksen i hånden, og rett inn i ulveflokken. Den gjør et slag hit og et slag dit med det veldige hode, før den finner det den søker. Men så tar den tak, og Ola Styggpåjord stanser og stir-

rer, og vi i vinduet står betatte og revet med i det skuespill av ubendig kraft og villhet som nu tok sin begynnelse.

En høi, mager ulv blev løftet og slengt, så vi så hele dens kropp mot himmelen. Taket glapp, men med et voldsomt sprang lå Hektor over den, tok strupetak straks og slengte den hit og slengte den dit, så sneen sprutet høit.

Et helt langt minutt holdt den taket fast, mens ulven kastet og vred sig i dødstrekingene. Så slapp den med ett, løftet hodet stolt og så sig om efter Ajaks.

Og da den fikk høre denne jamre i nærmeste klynge — fire hunder om en ulv, — søkte den dit, prøvde gang på gang å finne en flekk hvor den kunde få tak, traff endelig på ulvens bare rygg just som den slo Ajaks under sig, — og nu hugg den til.

Ola Styggpåjord, som stod nær, men intet torde gjøre, fortalte oss det alt sammen siden.

De andre hunder slapp som skremt og gjøv unda til alle kanter da Hektor tok tak. Ulven, et stort kraftig dyr, gjorde et voldsomt kast for å fri sig, men Hektor reiste sig i hele sin høide og brøt ulven ned, så Ola Styggpåjord hørte det knaset og knakk i ryggbenene på den. Et langt døende hyl hørtes. Hektor hugg nye tak, knekk på knekk fremover ulvens rygg og nakke, og begynte å riste og slenge den som rasende. Så løftet den med ett hodet — ulven var død.

Men borte ved drengestudøren stod alt Ola Styggpåjord med Ajaks i fanget og ropte. Hektor så sig om et par ganger og kom så dragende i store spring, snuste på Ajaks, som skalv og blødde, lyttet efter larmen og hylene og satte så iveri igjen. Ola Styggpåjord bar Ajaks inn i drengestuen, fikk klær på sig, og nu drog de, han og to unggutter, hver med sin øks nordover.

Men da de kom der nord, var slagets utfall avgjort. Av ulvene lå fire døde eller døende mellem ihjelrevete hunder; de andre hadde lusket vekk, og en hørte av og til hylene av dem oppe i skogkanten hvor de satt. Hektor gik omkring fra klynge til klynge, snuste på de døde og logret for de skambitte, som lå eller satt og slikket sig i sneen. Der kom Bruhunden hinkende og skjelvende bort til Ola Styggpåjord. Øret var revet av, og den hadde et stort sår over lenden, men pigghalsen hadde reddet dens liv. Der lå Enkegardshunden med oprevet strupe, levende enda. Ola Styggpåjord gav den et barmhjertig slag med øksehammeren. Av Svehunden var det bare hodet og noget av halsen igjen. Men Hårsethunden stod med flammende

øine og bloddryppende munn og stirret opover mot skogene og lyttet.

Ola Styggpåjord fikk tak i Hektor og vilde ha den inn, men den var som vill. Den knurret og flekket tenner, så han måtte slippe. Og i over en halv time gikk den frem og tilbake på jordet, la sig ned og reiste sig igjen. Endelig, da de andre hundene en efter en hadde lusket hjemover, kom den, gav et glefs ved døren og vilde inn. Så gikk den bort til Ajaks, snuste og logret og slikket dens sår, la sig så endelig med et langt pust ned og tok fatt på sine egne.

Men Ajaks krøp skjelvende bort mellom dens ben, gikk et par ganger rundt i ring og la sig der. Den hadde et dypt sår i ryggen og et langt gapende risp i halsen.

*

Morgenen efter var der stort likskue på prestegårdsjordet.

Sneen var rødflekket vidt omkring med tråkk og risp efter tusen klør. Hist og her sortnet det på en ihjelbitt hund som lå der stiv og strak med frosne øine og gapende strupe.

Til og fra stedet gikk der slagspor, store og små, på kryss og på tvers, og rundt omkring hang gråsvarte hårtavser bevrende i morgenvinden.

Snart kom der folk fra alle bygdens gårder for å se og høre. Somme stod i vedskålen, hvor Ola Jonsen fortalte mens han flådde ulvene, andre lette mellom hundeskrottene borte på jordet til de fant den de søkte. Men Ajaks lå i drengestuen, skjelvende av blodtap og sårfeber, og foran ham lå Hektor ubevegelig på vakt, mens de mørke alvorlige øine gikk langsomt fra den ene til den andre av dem som kom.

Rett som vi stod der i vedskålen, blåfrosne av kulde, vi smågutter, og så på, kom en liten jente gråtende borttil.

„Å er'n Flink etter?“ spurte hun.

„Å seier du?“ sa Ola Jonsen litt kvast.

„Å er'n Flink etter,“ gjentok hun, bet i vottene og så sig rådløs omkring, mens tårene rant.

„Du får sjå nordpå,“ svarte Ola Styggpåjord, han drog i ulveskinnet så det knaket i den magre skrott.

Jenten så på ham, hjelpeløst, vendte sig og stirret nordover; så gikk hun langsomt.

Jeg vet ikke hvordan det var, men jeg blev så underlig ved den lille jentens sorg. Jeg kjente henne, og jeg kjente Flink, en liten brunsvart, spedvoksen hund fra en av husmannsplas-sene. Uten næsten å sanse det fulgte jeg i avstand, men blev stående oppe ved ildhuset og så henne gå bortover jordet og lete fra den ene sorte klump til den andre, alltid med vottene op i ansiktet og hodet bøid.

å etter: hvorhenne.

Med ett stanser hun ved noget som sortner lengst nord på jordet, stirrer og slår sig ende ned i kne, løfter hodet som i fortvilelse høit bakover, slenger det så voldsomt frem, ned, fremover i sneen.

Hun hadde funnet Flink.

Jeg var ikke god for å flytte mig av flekken.

Jeg syntes jeg måtte gå bort til den vesle jenten som var så alene, men jeg blev stående.

Hun reiste sig om en stund, men slo sig ned igjen og blev sittende slik. Da kom Ola Jonsen ut av vedskålen og bort til bekken for å vaske fingrene sine. Han snudde sig dit jeg stirret, og fikk se jenten.

„Hm,“ mumlet han, strøk av fingrene i sneen og ruslet bortover.

Da tok jeg mig sammen og fulgte.

Kommet borttil blev Ola Jonsen stående lenge, stilt og se på.

Så sa han mykt og lavt:

„Du får gå op att nå, vechla mi!“

Jenten snudde sig halvt unda og så bort, så fremmed, så fremmed.

„Du frys dig fœrdervet,“ sier han enda mildere, går tett borttil og vil løfte henne op.

„Vær rolig,“ svarer hun som bange, og synker ihop igjen.

„Er det vechlhunden din dette kainskje?“ Han bøier sig over henne og godsnakker.

„Ja-ah,“ kom det som et skjelvende pust.

Ola står en stund og tygger skråen hardt. Så bøier han sig atter ned over jenten.

„Je ska' hjelpe dig je kainskje,“ sier han. Hun ser op på ham, undrende; hun skjønner ham ikke.

Så tar han varsomt under det stivfrosne, døde dyr for å løfte og bære. Men straks han får se hvad det er igjen, slipper han fort.

„Ta er ittnå for dig det — lenger,“ sier han lavt og tar henne varsomt ved armen.

Jenten ser på ham, skremt, men følger. Så vender hun sig med ett, stikker i å gråte og sier:

„Ska'n ligge att, 'n Flink da?“

„Far din tær'n nok,“ svarer Ola og drar henne med sig.

Hun vender sig ennu et par ganger og stirrer med store, lengtende øine nodover; så følger hun viljeløst.

Men inne i drengestuen er alt mor hennes kommet, og der går pratet om nattens redsler mellom store og små hele dagen utover. Og Hektor, nattens helt, blir kjelt for og skrytt av, der han ligger og vender de store forstandige øine fra den ene på den andre, nu som før urørlig vakt fremfor Ajaks.

*

To dager efter holdt vi gutter en underlig høitid i preste-gården. Ola Styggpajord hadde båret skrotten av Flink frem til gården, og der hadde den nu ligget urørt bak skålen i to dager, uten at nogen kom og hentet den. Og så hadde vi barn bestemt oss for å holde gravøl over den. Med økser og grev hadde vi hugget op en grav i is og sne nordved bekken; et gammelt grisetrau var kiste, og nu drog følget avsted: Hektor for jernstangkjelken med dombjeller på, kisten på sleden og vi tre gutter sørgende bakefter.

Og der blev sunget ved graven, og der blev talt, og den kolde gravmuld blev kastet i en haug, med ildskuffer og spader. De små luer kom av og blev holdt frem for øinene på voksent folks vis, og vi kjente oss så besynderlig sørgmodige da vi gikk derfra.

Om eftermiddagen gikk far ned for å se. Og han fant det skjeve trekors i sneen, og han leste den klossete barneskrift:

Her hviler Hunden Flink
død i
det svære Ulveslag
staaet paa
Rendalens Præstegaard
den 18de dennes
1858.
Fred med dit Støv
velsignet vere dit
Minde.

Og da han kom opover igjen, strøk han mig over hodet så mildt, så mildt der jeg stod og ventet for å lese i hans ansikt.

Nu er mange år gått. Far og mor er døde for lengst, Ajaks og Hektor lenge før dem. Men går du forbi Rendalens prestegård nordover, så har du haven til høire. Der tett ved grinden ser du en haug, lav og forsømt. Det er Hektors og Ajakses grav, og lenger oppe like ved grindstolpen, under den visnende rogn, ligger Vesleblakken.